

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Bogumiła Ustjanicz

ze skargi strony pozwanej

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego z dnia 22 maja 2009 r., sygn. akt I ACa (...)

w sprawie z powództwa R. R.

przeciwko S.(...) Agencji Celnej Spółce z o.o. w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 listopada 2010 r.,

zażalenia strony pozwanej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 maja 2010 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Pozwana S.(...) – Agencja Celną sp. z o.o. w G. w dniu 20 października 2009 r. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 22 maja 2009 r. oraz postanowieniem tego Sądu z dnia 5 sierpnia 2009 r. W uzasadnieniu podniosła, że po wydaniu tego wyroku zaistniały okoliczności faktyczne mogące mieć wpływ na wynik sprawy, z których pozwana nie mogła

skorzystać, że orzeczenia te, a także wyrok Sądu pierwszej instancji zostały uzyskane na skutek przestępstwa, oraz że nie była należycie reprezentowana.

Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 7 października 2008 r., którym został utrzymany w mocy nakaz zapłaty z dnia 2 stycznia 2007 r. zasądający od pozwanego na rzecz powoda kwotę 112 447,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2009 r. Sąd Apelacyjny z urzędu sprostował nakaz zapłaty przez zastąpienie słowa „dwunastu” słowem „dwanaście” oraz wyrok Sądu Okręgowego w G. w zakresie kosztów przez zastąpienie słowa „osiemset” słowem „osiemnaście”.

Postanowieniem z dnia 28 maja 2010 r. Sąd Apelacyjny skargę odrzucił. W uzasadnieniu wskazał, że wskazywane w skardze okoliczności nie tylko były znane skarżącej, ale zostały w postępowaniu podniesione. Za nową okoliczność uznał jedynie oświadczenie powoda, że nie podpisał załącznika nr 4 do umowy stron z dnia 31 października 2002 r., niemniej wynikające z treści tego dokumentu warunki – korzystne dla skarżącej – zostały uwzględnione i podniósł w związku z tym, że skarżąca nie ma interesu prawnego w stwierdzeniu, iż załącznik ten nie obowiązywał.

Podkreślił, że zgodnie z art. 404 k.p.c. wznowienie postępowania na tej podstawie może nastąpić jedynie wtedy, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów, co nie miało miejsca. Stwierdził także, że w sprawie pozwana korzystała z pełnomocnika z urzędu, a uchybienia jakich miał się on dopuścić wystąpić miały już po zapadnięciu zaskarżonego wyroku. Wyraził zapatrywanie, że tego względu nie mogą stanowić podstawy wznowienia, a nadto iż ustanowiony dla pozwanej pełnomocnik z urzędu nie był umocowany do wniesienia skargi kasacyjnej.

W zażaleniu pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżone skargą postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 5 sierpnia 2009 r. dotyczy sprostowania, niewłaściwie odmienionego w sentencji nakazu zapłaty z dnia 2 stycznia 2007 r. wyrazu „dwunastu” i zawartego w wyroku z dnia 7 października 2008 r. Sądu Okręgowego postanowienia dotyczącego ściągnięcia opłaty sądowej w kwocie 81,26 zł, gdyż słownie określono kwotę tę na „osiemset jeden złotych i dwadzieścia sześć groszy”. W zaskarżonym skargą o wznowienie postanowieniu prostującym słowo

„osiemset” zastąpiono wyrazem „osiemnaście”. Bez względu na trafność tego orzeczenia, nie przysługuje od niego wniesiony przez skarżącą spółkę środek zaskarżenia. Skarga o wznowienia przysługuje w wypadkach przewidzianych w dziale VI tytule pierwszym, księgi pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, gdy postępowanie zostało zakończone prawomocnym wyrokiem bądź postanowieniem wydanym na podstawie aktu normatywnego, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Skoro Trybunał nie zakwestionował obowiązywania art. 350 k.c., a zaskarżone postanowienie nie tylko że nie miało formy wyroku, lecz i jego przedmiot nie obejmował merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, to skarga w części go dotyczącej była niedopuszczalna i podlegała odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Na posiedzeniu niejawnym sąd między innymi także odrzuca skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem nieopartą na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.). Przepis ten został znowelizowany ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Poprzednio stanowił, że sąd bada na posiedzeniu niejawnym, czy skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Na gruncie tego unormowania dominował pogląd, że na tym wstępnym etapie postępowania sąd nie bada trafności powołanych podstaw wznowienia, a tylko fakt ich prawidłowego powołania tj. czy wskazane przez skarżącego okoliczności wyczerpują co najmniej jedną z ustawowych podstaw wznowienia (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98, OSNAPiUS 2000, nr 6, poz. 254). Ze względu na dokonaną zmianę treści tego przepisu, a przede wszystkim na uchylenie powołaną nowelą art. 411 k.p.c. przewidującego, że na rozprawie sąd rozstrzyga przede wszystkim o dopuszczalności wznowienia i odrzuca skargę jeżeli brak ustawowej podstawy do wznowienia, w judykaturze zaczął dominować pogląd odmienny, tj. przyjmujący, że skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia nie tylko wtedy gdy powołane przez skarżącego okoliczności nie odpowiadają którejkolwiek z podstaw, ale także wtedy gdy powołana podstawa odpowiada jej ustawowemu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, BSN 2005, nr 9, s. 14, z dnia 10 lutego 2006 r. I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48, z dnia 24 stycznia 2007, III CZ 1/07 niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2007 r., III CSK 56/07, Lex Polonica nr 1402230).

Zarówno jednak w literaturze jak i w judykaturze pomimo zasygnalizowanej nowelizacji art. 410 § 1 k.p.c. i uchylecia art. 411 k.p.c. z odwołaniem się do struktury postępowania wywołanego wniesieniem skargi o wznowienie prezentowany jest także pogląd dominujący przed powołaną wyżej nowelizacją (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 303, z dnia 10 lipca 2008 r., III CZ 28/08 niepubl.).

Rozstrzygnięcie zażalenia nie wymagało jednak przesądzenia wskazanej niespójności judykatury, gdyż przyjęcie poglądu dominującego przed nowelizacją prowadziło do oddalenia rozpoznawanego środka odwoławczego. Z unormowania zawartego w art. 403 § 2 k.p.c. wynika, że podstawę wznowienia może stanowić wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Wykrycie to zatem musi być późniejsze niż zaskarżony wyrok i dotyczyć faktów i dowodów, które już istniały w trakcie zakończonego postępowania (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r. III PZP 63/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 208). Tymczasem skarżąca w skardze podniosła, że „po zaskarżonym skargą wyroku zaistniały okoliczności faktyczne i środki dowodowe”.

Tak zwany załącznik nr 4 do umowy zlecenia spedycyjnego z dnia 31 października 2002 r. był znany skarżącej od tej daty, skoro został przez nią podpisany i w dodatku w sprawie przez nią wykorzystany.

W istocie późniejszym faktem, a więc także nie mogącym stanowić podstawy wznowienia, było oświadczenie powoda dotyczące załącznika nr 4 złożone w sprawie. IX GC (...). Na marginesie można też zauważyć, że nieuwzględnienie przez sąd zarzutu potrącenia nie stoi na przeszkodzie w późniejszym dochodzeniu pozwem objętego tym zarzutem roszczenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1987 r., III CZP 69/87, OSNC 1989 r., nr 4, poz. 64).

Na uzasadnienie podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. tj. że wyrok Sądu Apelacyjnego został uzyskany ma skutek przestępstwa skarżąca wskazała na okoliczność, istnienia podejrzenia, że wskazany w skardze świadek złożył fałszywe zeznania. Tymczasem z powodu przestępstwa można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub, że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów (art. 404 k.p.c.). Samo więc podejrzenie przez skarżącego popełnienia przez świadka przestępstwa złożenia fałszywych zeznań, przy braku

wskazania przeszkód procesowych do wszczęcia postępowania karnego i faktu jego umorzenia, to okoliczności nie wyczerpujące podstawy wznowienia unormowanej w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżąca spółka pośrednio odwołała się także do podstawy nieważności, ze względu na brak „należytego reprezentowania jej” przez wyznaczonego pełnomocnika z urzędu (art. 401 pkt 2 k.p.c.). Tymczasem w samej skardze zostało podniesione, że jej prezes zarządu uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki brał osobiście udział w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy. Z kolei z pisma uzupełniającego zarzuty skargi wynika, że reprezentujący pozwaną radca prawny działał za pozwaną na rozprawie apelacyjnej, a także iż sporządził opinię o niecelowości sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 maja 2009 r. W judykaturze wyjaśniono, że w wypadku podejmowania za reprezentowanego przez pełnomocnika czynności w sprawie, to nie zachodzi podstawa do przyjęcia występowania przesłanki wznowienia braku należytej reprezentacji strony. (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 10/96, OSP 1997, nr 9, poz. 172 i z dnia 9 czerwca 2000 r., I PKN 277/00, OSNAPiUS 2002, nr 1, poz. 15 i z dnia 18 marca 2008 r., IV CZ 10/08 nie publ.). Dopiero niedziałanie w procesie pełnomocnika z urzędu wymagałoby rozważenia istnienia podstawy wznowienia przewidzianej w art. 401 pkt 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 10/96, OSP 1997, nr 9, poz. 172). Ze skargi także wprost wynika, że skarżąca nie była pozbawiona możliwości wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku z dnia 22 maja 2009 r., skoro został on doręczony w dniu 13 sierpnia 2009 r., a opinię pełnomocnika o braku podstaw do jej wniesienia pozwana otrzymała w dniu 25 września 2009 r.

W świetle powyższych uwag istniały podstawy do przyjęcia, że skarga nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia i w rezultacie, iż zaskarżone postanowienie jest trafne.

Ze wskazanych względów zażalenie należało oddalić (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).